

Một số ý kiến về hoàn thiện cơ chế quản lý tài chính giáo dục và đào tạo của thành phố Hà Nội đến năm 2020

Ths. Hoàng Thị Thu Phương

Sở Tài chính Hà Nội

GS.TS. Mai Ngọc Cường

Đại học Kinh tế quốc dân

Email: cuong.ktpt@gmail.com

Những năm qua, Hà Nội đã có nhiều chủ trương, biện pháp đổi mới và hoàn thiện cơ chế quản lý tài chính, góp phần tích cực vào việc phát triển sự nghiệp giáo dục và đào tạo Thủ đô; tuy nhiên, vẫn còn nhiều bất cập, đòi hỏi tiếp tục hoàn thiện. Bài viết đề cập một số ý tưởng nhằm đa dạng hóa, thực hiện tiết kiệm, hiệu quả và sự công bằng trong huy động và sử dụng nguồn tài chính của giáo dục và đào tạo ở thành phố Hà Nội những năm tới.

Từ khóa: Cơ chế quản lý tài chính, Giáo dục và Đào tạo, Thành phố Hà Nội

Cùng với quá trình gia tăng dân số, quy hoạch phát triển kinh tế xã hội và yêu cầu phát triển các loại hình GD - ĐT nhằm đáp ứng nhu cầu học tập ngày càng cao của nhân dân, qui mô Giáo dục - Đào tạo của Hà Nội trong các năm tới sẽ tiếp tục tăng ở tất cả các bậc học và ngành học. Trước tình hình đó, năm 2012 Hà Nội đã có “*Quy hoạch phát triển hệ thống giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, GDTX, giáo dục chuyên nghiệp Thủ đô Hà Nội đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030.* (UBNDTPHN, 2012). Theo đó, xây dựng hệ thống giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, GDTX, giáo dục chuyên nghiệp thủ đô Hà Nội đáp ứng cả về quy mô và chất lượng, giữ vững vị trí dẫn đầu cả nước; sẽ tiếp cận với nền giáo dục tiên tiến của các nước trong khu vực và quốc tế, góp phần nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài; xây dựng xã hội học tập. Cụ thể là:

Đến năm 2015, số trẻ trong độ tuổi nhà trẻ đi học mục tiêu đạt ít nhất 35%, trẻ mẫu giáo đạt 90%, duy trì 100% trẻ 5 tuổi đi học mẫu giáo, 100% trường

mầm non thực hiện chương trình đổi mới giáo dục mầm non, 80% cơ sở giáo dục mầm non ứng dụng tin học trong quản lý và giáo dục trẻ, tỷ lệ trường mầm non công lập đạt chuẩn quốc gia 2030 đạt 75-80%. Từ nay đến năm 2030, mục tiêu của Hà Nội là xây dựng thêm 724 trường mầm non.

Duy trì và giữ vững phổ cập giáo dục tiểu học, tỷ lệ trường tiểu học công lập đạt chuẩn quốc gia đến năm 2030 đạt 75-80%. Tỷ lệ trường công lập đạt chuẩn quốc gia đến năm 2030 đạt 75-80%.

Dự kiến từ năm 2011 đến năm 2030 sẽ cải tạo và xây thêm 234 trường Tiểu học, 108 trường THCS và 112 trường THPT. Phần đầu đến năm 2015 cơ bản các trường học được đầu tư CSVC và trang thiết bị dạy học đạt kiên cố hoá, hiện đại hoá. Xây dựng mô hình cung ứng dịch vụ trình độ, chất lượng cao.

Về GDTX, phần đầu xây dựng CSVC cho 8 trung tâm GDTX; bố trí quỹ đất để xây dựng ít nhất 1 trường chuyên biệt dành cho trẻ khuyết tật, trẻ em tự kỷ tại các quận, huyện, thị xã,...

Ngoài ra, đến năm 2015 xây dựng mới hai trường

TCCN ở Ứng Hòa và Sơn Tây. Di chuyển và xây dựng 2 trường TCCN hiện có ở ngoài đê là trường trung cấp Kinh tế Hà Nội, trường Trung cấp xây dựng Hà Nội và hai trường trong khu vực nội thành là Trung cấp sư phạm mẫu giáo- nhà trẻ HN, Trung cấp kỹ thuật tin học về cụm trường TCCN theo quy hoạch.

Đến năm 2020 sẽ huy động trên 95% trẻ khuyết tật đi học các lớp phổ cập, trường chuyên biệt. 100% phường, xã, thị trấn có trung tâm học tập cộng đồng và hoạt động tốt. Nâng tỷ lệ người lao động qua đào tạo lên 55% vào năm 2015 và 80% vào năm 2020.

Đảm bảo 100% đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục đạt chuẩn nghề nghiệp, 100% cán bộ quản lý đạt chuẩn về lý luận chính trị và có trình độ đào tạo trên chuẩn. Đến năm 2015, phần đầu có 100 đến 150 giáo viên dạy các môn học khoa học tự nhiên ở bậc THPT có thể giảng dạy bằng tiếng nước ngoài.

Để thực hiện tốt và hoàn thành các mục tiêu phát triển giáo dục đến năm 2020, tầm nhìn 2030 của thành phố Hà Nội, một trong những điều kiện quan trọng không thể thiếu là phải có nguồn lực tài chính và cơ chế quản lý sử dụng nguồn tài chính phù hợp. Hà Nội đã dự toán tổng chi NSNN cho giáo dục và đào tạo giai đoạn 2011-2015 37.567.467 triệu đồng; cho giai đoạn 2016-2020 là 62.928.309 triệu đồng (UBNDTPHN, 2012).

Riêng giai đoạn 2011-2015, chi NSNN cho GD - ĐT để phục vụ duy trì hoạt động thường xuyên và đầu tư phát triển như bảng 1.

Việc tăng cường đầu tư từ NSNN cho GD - ĐT

của Hà Nội như trên là rất lớn, vì thế cần hoàn thiện cơ chế quản lý tài chính của GD - ĐT. Trong đó, một mặt Hà Nội cần tiếp tục coi đầu tư cho giáo dục là đầu tư phát triển và ưu tiên và tăng mức đầu tư cho phát triển GD - ĐT, mặt khác phải đa dạng hoá các nguồn tài chính, huy động sự đóng góp của toàn xã hội cho giáo dục; đồng thời cần phải quan tâm đến việc quản lý sử dụng một cách có hiệu quả các nguồn tài chính, làm cho tài chính trở thành một công cụ đắc lực để phục vụ phát triển sự nghiệp Giáo dục - Đào tạo. Việc hoàn thiện cơ chế quản lý tài chính phải đáp ứng được các yêu cầu sau đây:

Thứ nhất, xây dựng cơ chế quản lý tài chính cho giáo dục hướng vào huy động ngày càng tăng và sử dụng tiết kiệm, có hiệu quả nguồn lực của Nhà nước và xã hội để nâng cao chất lượng và tăng quy mô giáo dục, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp CNH, HĐH Thủ đô. Phân bổ ngân sách cho giáo dục phải đảm bảo khoa học hợp lý và rõ ràng công khai theo những mục tiêu ưu tiên được xác định trong các chính sách phát triển GD-ĐT; các định mức để phân bổ ngân sách phải linh hoạt hài hoà và phù hợp. Làm tốt công tác tự kiểm tra tăng cường công tác giám sát tài chính và gắn quyền tự chủ tự chịu trách nhiệm về quản lý và sử dụng ngân sách một cách tiết kiệm, hiệu quả của các cơ sở giáo dục theo quy định của Luật giáo dục, Luật NSNN và Nghị định số 43/2006/NĐ- CP ngày 26/05/2006 của Chính phủ.

Thứ hai, đẩy mạnh phân cấp quản lý tài chính ngân sách giáo dục cho các cấp chính quyền địa phương quận, huyện, thị xã nhằm nâng cao tính

Bảng 1: Dự toán chi NSNN cho GD&ĐT Hà Nội giai đoạn 2011-2015

ĐV: Triệu đồng

	Tổng cộng (triệu đồng)	Chi thường xuyên		Chi không thường xuyên	
		Chi thanh toán cá nhân	Chi khác	Chi đầu tư phát triển	Chi CTMT
1. Mầm non	11.456.800	2.971.261	692.081	6.937.920	855.538
2. Tiểu học	7.963.347	4.035.380	990.157	2.705.610	232.200
3. THCS	8.419.708	4.768.066	1.210.085	2.096.557	345.000
4. THPT	7.904.787	4.224.469	1.442.528	2.082.790	155.000
5. GDTX	659.737	221.577	65.760	234.400	138.000
6. Cao đẳng CL	203.613	123.076	34.881	10.920	34.736
7. Trung cấp CN CL	959.475	525.507	109.011	189.800	135.157
Cộng	37.567.467	16.869.336	4.544.503	14.257.997	1.895.631

Nguồn: UBNDTPHN, 2012

chủ động, tự chịu trách nhiệm và phát huy khả năng huy động nguồn lực tại chỗ cho phát triển giáo dục ở địa phương.

Thứ ba, hoàn thiện cơ chế quản lý sử dụng tài chính cần đảm bảo sự bình đẳng trong phát triển giáo dục giữa các vùng miền của Hà Nội. Một mặt, đảm bảo phát huy được lợi thế của các quận huyện và tầng lớp dân cư có thu nhập cao, sẵn sàng chấp nhận chi trả cao để có chất lượng giáo dục tốt. Mặt khác, cần có chính sách điều chỉnh mức thu học phí để phù hợp với mức thu nhập dân cư từng khu vực và từng bậc học. Có kế hoạch phát triển hợp lý số lượng các trường trong từng cấp học để phù hợp với nhu cầu học tập cũng như nguồn và khả năng tài chính trong dân cư; chú ý hỗ trợ cho 15 quận, huyện, thị xã của Hà Nội mở rộng theo kịp với sự phát triển của nền giáo dục của Thủ đô Hà Nội.

Thứ tư, hoàn thiện cơ chế huy động các nguồn vốn ngoài ngân sách để phát triển GD – ĐT. Trong các nguồn vốn đầu tư cho các trường thuộc ngành GD - ĐT Hà Nội hiện nay, nguồn NSNN vẫn là nguồn chủ yếu và chiếm tỷ trọng 82%- 83% (Nguyễn Doãn Hoàn, 2013) tổng nguồn tài chính để mở rộng quy mô, nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục. Song đầu tư cho giáo dục vẫn chưa tương xứng với phát triển giáo dục. Xuất phát từ quan điểm “đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển” nhận thức rõ tầm quan trọng của sự nghiệp giáo dục đối với sự phát triển KT – XH của tỉnh trong giai đoạn tới cần tăng thêm nguồn vốn từ NSNN cho GD– ĐT trên địa bàn Hà Nội, tập trung đầu tư cho các nhiệm vụ trọng điểm, các CTMT quốc gia, ưu tiên đầu tư cho những vùng khó khăn thuộc Hà Nội mở rộng, tiếp tục thực hiện cơ chế chính sách khuyến khích, thu hút học sinh, sinh viên giỏi làm giáo viên gắn đào tạo với sử dụng.

Đồng thời để tăng cường nguồn lực tài chính đầu tư cho giáo dục đào tạo, bên cạnh nguồn vốn NSNN cần có cơ chế và chính sách đa dạng hoá các nguồn tài chính và sử dụng các nguồn tài chính một cách có hiệu quả để khai thác có hiệu quả nguồn vốn ngoài NSNN đầu tư cho giáo dục cần có một số giải pháp sau:

Đối với nguồn thu học phí. Hiện nay các trường thực hiện thu theo Nghị định 49/2010/NĐ-CP ngày

14/5/2010 của Chính phủ quy định về miễn, giảm học phí, hỗ trợ chi phí học tập và cơ chế thu, sử dụng học phí đối với cơ sở giáo dục thuộc hệ thống giáo dục quốc dân từ năm học 2010 – 2011 đến năm học 2014-2015; Thông tư Liên tịch số 29/2010/TTLT-BGDĐT-BTC-BLĐT BXH ngày 15/11/2010 của Liên Bộ GD – ĐT - Tài chính - Lao động Thương binh và Xã hội hướng dẫn thực hiện một số điều của Nghị định 49/2010/NĐ-CP ngày 14 tháng 5 năm 2010 của Chính phủ quy định về miễn, giảm học phí, hỗ trợ chi phí học tập và cơ chế thu, sử dụng học phí đối với cơ sở giáo dục thuộc hệ thống giáo dục quốc dân từ năm học 2010– 2011 đến năm học 2014– 2015 và Quyết định số 22/2012/QĐ-UB ngày 28/8/2012 của UBND Thành phố Hà Nội ban hành quy định về miễn, giảm học phí, hỗ trợ chi phí học tập, cơ chế thu, sử dụng học phí đối với các cơ sở giáo dục thuộc hệ thống giáo dục quốc dân của Thành phố Hà Nội;

Theo Nghị quyết 20/2001/NQ-HĐND ngày 19/7/2011 mức thu đối với loại hình BTVH là thấp và bằng với mức thu ở các trung tâm GDTX, mức thu có tính chất cào bằng không phân biệt đối tượng giữa loại hình công lập và các trung tâm GDTX, các trường có chất lượng cao ở khu vực thành phố không được thu học phí cao điều này không khuyến khích đầu tư CSVC và nâng cao chất lượng dạy và học.

Vì vậy Nhà nước cần điều chỉnh mức thu học phí ở các trung tâm GDTX phải cao hơn các trường công lập để đảm bảo tính công bằng, trong cùng một cấp học phân biệt các trường có điều kiện phục vụ tốt để quy định mức thu cho phù hợp, xây dựng mức thu ở các trường có lớp chất lượng cao.

Đối với các nguồn XHH giáo dục, Khuyến khích các doanh nghiệp, các tổ chức kinh tế xã hội và nhân dân đóng góp kinh phí để đầu tư xây dựng CSVC nhà trường; Khen thưởng, tôn vinh các nhà hảo tâm, doanh nghiệp đã đóng góp xuất sắc cho sự nghiệp giáo dục.

Tăng cường công tác tuyên truyền vận động và cung cấp thông tin về XHH giáo dục để nâng cao nhận thức cho xã hội về chủ trương chính sách XHH giáo dục. Tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy

Đảng, sự chỉ đạo và quản lý UBND các cấp, phát huy vai trò của các tổ công đoàn, hội phụ nữ, đoàn thanh niên, đội thiếu niên tiên phong, hội khuyến học... huy động nguồn lực xã hội tham gia phát triển sự nghiệp giáo dục. Tuyên truyền sâu rộng chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước để nhân dân có nhận thức đúng, đầy đủ, thực hiện có hiệu quả chủ trương XHH giáo dục.

Ngoài nguồn thu học phí, lệ phí theo quy định các trường nên mạnh dạn đầu tư để khai thác các nguồn thu sự nghiệp khác từ các hoạt động cung ứng dịch vụ như mở các lớp tin học, ngoại ngữ, lớp luyện thi... để đáp ứng nhu cầu học tập ngày càng tăng của người dân đồng thời tăng thêm nguồn thu cho nhà trường.

Đặc biệt cần mở rộng các dịch vụ giáo dục có trình độ cao và chất lượng cao để vừa nâng cao chất lượng giáo dục, vừa huy động nguồn tài chính cho sự nghiệp GD - ĐT của thành phố. Như đã nói, đến tháng 10 năm 2012 toàn thành phố mới thí điểm chuyển được 14 trường công lập có điều kiện phát

triển sang mô hình cung ứng dịch vụ trình độ, chất lượng cao và tự đảm bảo toàn bộ chi phí HĐTX, trong đó Mầm non 6 trường, Tiểu học 2 trường, THCS 3 trường; THPT 2 trường, TCCN 1 trường. Chúng tôi cho rằng như thế là quá chậm và quá thấp, chưa khai thác được thế mạnh của Hà Nội. Theo chúng tôi, không những là nơi kinh tế phát triển, Hà Nội còn có lợi thế là trung tâm văn hóa, khoa học kỹ thuật của cả nước. Hiện nay, trên địa bàn Hà Nội có 71 trường đại học. Việc cung cấp dịch vụ giáo dục chất lượng và trình độ cao có thể thực hiện được một cách rộng rãi hơn, mạnh mẽ hơn với sự hỗ trợ của các trường đại học, các viện nghiên cứu trên địa bàn. Vì thế, chúng tôi cho rằng, từ nay đến năm 2015, mô hình cung cấp dịch vụ giáo dục chất lượng và trình độ cao có thể áp dụng được một cách rộng rãi ở mọi ngành học, cấp học trên tất cả các quận và các huyện thuộc Hà Nội cũ. Hà Nội cần tăng cường nguồn tài chính cho việc xây dựng CSVC, đổi mới chương trình giáo trình phương pháp giảng dạy và đào tạo đội ngũ giáo viên đủ khả năng trình độ đáp ứng nhu cầu cung ứng dịch vụ giáo dục có trình độ

Tài liệu tham khảo:

1. Nguyễn Doãn Hoàn và Hoàng Thị Thu Phương, 2013. *Huy động và sử dụng tài chính của giáo dục và đào tạo ở Thành phố Hà Nội: Thực trạng và khuyến nghị*. Tạp chí Kinh tế và Phát triển, số 188, tháng 2 năm 2013
2. Hoàng Thị Thu Phương (2013) *Hoàn thiện cơ chế quản lý tài chính của GD - ĐT ở thành phố Hà Nội*. Luận văn Thạc sỹ, Trường Đại học Kinh tế quốc dân, Hà Nội, năm 2013
3. UBNDTPHN (2012). *Quy hoạch phát triển hệ thống giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, GDTX, giáo dục chuyên nghiệp Thủ đô Hà Nội đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030* Hà Nội, 2012